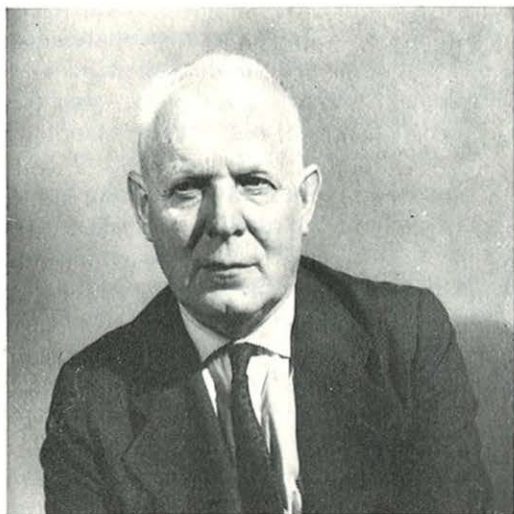

ZDENĚK M. ZENGER

Za Viktorem Kotrbou

*Viktor Kotrba
(snímek Z. M. Zenger)*

„Dnes již není pochybností o tom, že novodobá památková péče získala podstatné znaky vědecké disciplíny speciálního oboru, který vycházejí ze skupiny společenských věd, sdílí s jinými jeho odvětvími stále stoupající měrou ve své metodě i praxi tendenci k intenzivnímu styku s přírodovědeckými i technickými obory.“ Zdá se, jakoby toto konstatování Ing. arch. PhDr. Viktora Kotrby, CSc., na stránkách druhého ročníku *Staleté Prahy*¹ vycházelo z jeho celoživotního snažení a bylo téměř symbolem jeho celoživotního díla. Snad mi může být vytýkáno, že termín „celoživotní dílo“ není pro Viktora Kotrbu typický, že za sebou nezanechal celoživotní dílo v pojetí, jaké si připomínáme u malířů, sochařů, hudebníků, spisovatelů i u architektů, neboť i on byl architektem a žádná architektura po něm vpravdě nezůstala. V ohledu erudice však nebyl jenom architektem, byl i uměleckým

historikem, na obojí disciplínu měl platný diplom vysokých škol. A přece ve svém díle nebyl ani běžným architektem ani uměleckým historikem v obvyklém slova smyslu. Byl vynikajícím pracovníkem památkové péče a po celý život usiloval, aby „památková péče získala podstatné znaky vědecké disciplíny speciálního oboru“.

A pokud chceme sledovat jeho pracovní vývoj od dob působení ve Státním fotoměřickém ústavu, v Památkovém úřadu, přes Státní památkovou správu po Ústav teorie a dějin umění ČSAV roste v něm osobnost, jejíž uplatnění v současné památkové péči je mimořádné a vynikající. Všude zanechává osobité ovoce tvrdé a pevné vůle, dávno zřetelně vyhraněné a neměnné, charakteristický rys nejen jeho osobnosti, ale stejně patrný i v jeho práci.

Bohužel dnes mluvíme o Viktoru Kotr-

bovi (narozeném 7. května 1906) již jen v minulém čase. 3. září 1973 se svou prací zúčtoval a znenadání odešel za nedávno zemřelým bratrem, vynikajícím restaurátorem Františkem Kotrbou. Sedával s námi při redakčních poradách našeho sborníku a spoluurčoval jeho zásadní zaměření, dával mu tvář proklamátora pevné koncepce státní památkové péče, spjaté se životem, ne mrtvého organismu zemřelých muzejních hodnot, ale živého, z tradice vycházejícího oboru.

Krátce před jeho smrtí se ve státním zámku ve Žďáře nad Sázavou uskutečnil jeden z jeho snů, výstava významného barokního architekta Jana Santina-Aichla. Na tomto portrétu umělce se širokým tvůrčím rozmachem, v prostředí, kde v barokním santiniovském výrazu odeznívají reminiscence vznosné a strohé gotiky, jakoby Viktor Kotrba předestíral i vlastní myšlenkové sny, vycházející z dávné české tradice. Neboť i on měl tradici v krvi. Jeho otec, také Viktor, rodák z Hrubé Horky u Železného Brodu v Pojizeří, byl mistrem restaurátorem; jako pozlacovač a malíř kostelních interiérů překročil se svým uměním hranice vlasti a v bavorském Günsburgu vytvořil velkou restaurátorskou dílnu, která se stala školou pro jeho děti. Čtyři synové pokračovali v otcově práci a Viktor spolu se sestrou Marií Annou se obrátili za teoretickou stránkou oboru jako historikové umění, Viktor po dokončení studiu architektury na technice. Jakoby tu opožděně vznikla znamenitá umělecká huť, podobná Parléřově či Dienzenhoferově, ve všech směrech zajištěná silami a snahami jedné

rodiny. Ačkoli se její účastníci později rozdělili a rozešli každý za svým zaměřením, zůstávali i nadále spojeni a v práci se znovu a znovu setkávali.

Viktor si posléze zvolil teoretické dílo nesmírné šíře, které se objevilo těsně před druhou světovou válkou, kdy se již rodina i s otcem navrátila do původní vlasti. Šíře památkové činnosti se mu však zjevila až po skončení války, která zanechala tolik škod na našem hmotném kulturním dědictví. Tehdy se rozhodl dát své síly plně do služeb státní památkové péče a sloužil jí oddaně do posledního dechu; ani úraz, který těžce poškodil jeho tělesnou konstrukci a připravil ho o nohu, nedovedl snížit sílu jeho vitality a výkonnosti. Byl z těch, kteří svému oboru zcela propadli, neboť ani neměl kdy, aby sledoval, když se den jeho sil naklonil k poslednímu.

Mezi připomínkami, které se při jeho odchodu upínají k jeho památce, nemůže chybět rozloučení s jeho spoluprací v redakční radě Staleté Prahy. Patřil k jejím tvůrcům a proklamoval v ní své historické hledisko české tradice. Byl si vědom šíře díla, před kterým památková péče stojí, a nepopíral ji. A důvodně ve čtvrtém ročníku spolu s Dobroslavem Líbalem konstatoval², že „děj, který nás v bezprostředním budoucnu očekává, bude zcela novou epochou v životě a proměnách historické Prahy, novou nejen celkovým rámcem, ale i vnitřním obsahem“. Je bolestné, že tato předpověď věcí, které charakterizují dnešní běh snah pražské památkové péče, zní nyní již jen jako odkaz věrného spolupracovníka.

Poznámky:

¹ V. Kotrba, Historismus a počátky památkové péče v českých zemích v době barokní. Staletá Praha II, Orbis 1966, str. 22.

² V. Kotrba, D. Líbal, Architektonická podstata Prahy a památkové péče. Staletá Praha IV, Orbis 1969, str. 46.